

С. Й. Вовканич

Ідеологічні засади ексклюзивності розбудови Національної Держави України

Уперше складові Української Національної Ідеї (УНІ) розглядаються комплексно як система стратегем інтегральних триєдиних блоків, впровадження яких верифікує функції розвитку суверенної держави Україна, її титульного народу в напрямках: його консолідації, ідентифікації та визначення вектора інтеграції в цивілізований вільний світ. Основується: усе, що заважає українцям реалізувати ці магістральні функції національного поступу як корінного народу в умовах розв'язаної проти нього Росією гібридної війни – залишок імперської асиміляції та недобросусідського оточення минулого, яке сучасники, щоб швидше досягти кращого майбутнього, мають якнайменше залишити прийдешнім поколінням у структурі регіонально-екстрактивних бар'єрів цивілізованого розвитку України.

Ключові слова: Українська Національна Ідея, стратегеми розбудови національної держави, бар'єри захисту національної ідентичності, інформаційний простір.

Вступ і актуальність. Не коректно сучасний стан України визначати як стан економічної, інформаційної, воєнної чи будь-якої іншої секторальної небезпеки. Україна – передовсім в ексклюзивній національній небезпеці. Адже немає в світі держави, на яку б напав сусід-агресор, який чи не щодень, вбиваючи її захисників, цинічно втулює світові інформаційну брехню – всередині України йде громадянська війна. На жаль, світ до маніпуляцій імперської пропаганди швидко адаптується. Стає очевидніше, що насправді категорію небезпеки України, як й ексклюзивність розбудови її національної Держави, щораз трудніше буде верифікувати, якщо фундаментально не замислимося над ґенезою інформаційної природи гібридної, розв'язаної Путіним війни; якщо своєчасно з позиції ідеології українського державотворення та ворогів його суверенітету глибоко не уясимо – «хто, як, кому, через які канали і яку інформацію, з якою інтенсивністю та метою поширює в українському національному просторі». Ці опущення не лише нам мстять, а заважають відповідно до національних інтересів опрацювати переможну стратегію у війні, яка йде вже шостий рік без бажань агресора її закінчити. А чи українці серйозно задумуються: що є постійним наративом російської ідеології, що і хто йде наперед «руського міра»? Поперед цього злочинного світу йдуть не «зелені чоловічки» і не танки, а шовіністична російська ідея з імперсько-демагогічними, традиційно самодержцями накресленими «духовними скрепами» – «Как обустроить Россию» – мабуть, загарбаними землями та людьми, яких вона «ощасливлує» новими паспортами. Звісно, паспортизація просувається паралельно з обманом та завоюванням «всього міра», але в Україні, Грузії імперський реванш вже почато, червоні лінії щодо їх окупації, федералізації та розшматування – давно пройдено!

Інформаційні, точніше дезінформаційні, елементи воєн відомі з давніх часів, а більшовиків – поготів. Вже сто років тому вони масово застосували проти УНР пропаганду своєї загарбницько-імперської ідеології, котру не позалишають. І нині в Криму, на Донбасі російські загарбники надали їй небезпечної домінантності та гібридності, яка визначається великим застосуванням значних обсягів «дез», широкими площами інтенсивного покриття антиукраїнським контентом, науковими системами інформаційного супроводу, токсичну семантику якого забезпечують найновіші технічні, технологічні засоби, соціально-психологічні методи менеджменту та значні фінансові ресурси. Щобільше, саме ці атрибути покликані підвищити ефективність «м'якої частини» агресивної ідеології Росії, над якою імперія інтенсивно працює. Глобалізація гібридизації – це ті

«духовные скрепы» сучасної державно-церковної політики «руського міра», ідеологічно скеровані на відновлення імперії зла, що нібито розпалася, але знову реанімується Путіним, аби далі нести нові виклики світовому цивілізованому порядку. Парадокс, але світ дає себе і в XXI сторіччі дурити, плутаючи ціну з цінностями, волю з анексією, духовність з цинічністю.

Утім, традиційна економічно-імперська захланність Росії стала особливо небезпечною загрозою суверенітету для держав, що з'явилися в пострадянському просторі та стали на шлях Незалежності, започаткували розбудову своєї Помісної Церкви, розвиток рідної мови як єдиної державної, носія вітчизняної культури, національної економіки та, зрештою, інтеграції у вільний євроатлантичний цивілізований світ з його вектором на колективний військовий захист і досягнення високих стандартів життя, його культурного різноманіття, добробуту, екології тощо. Попри те, як свідчать російські мас-медіа, які висвітлюють події в Україні, Кремль щораз більше страшать, власне, свідомі українці, що бачать вектори національної Держави, суверенітет котрої утверджується ними самостійно, і належить їм. І вони – єдиний народ, який один і лише один – без «старшобратства», менторства і агресій, – має *ексклюзивне* (франц. *exclusif* – виняткове) право на національне самовизначення в своїй історичній Батьківщині. І це право він використовує для утвердження своєї ідентичності, адже, лише він як корінний народ, що живе на своїй землі, може заявити: щоб жити, в нікого ні права, ні укладів – не питаюся. Я живу, добра від цивілізованих людей і націй вчуся, і світові – своїм ексклюзивом, не загарбаним у сусідів, відповідаю.

Національна Держава Україна: ексклюзивні чинники і інтерактивні інститути розвитку

Виклад основного матеріалу. Нещодавно Кнесет вперше у світовій державотворчій практиці прийняв Основний закон, яким закріпив за Державою Ізраїль статус національної держави єврейського народу та легітимізував *виключне* (*ексклюзивне*) його право на самовизначення в своїй країні [1]. За цим законом Ізраїль легітимізується не лише в правовій, менеджерській, а й в ментальній, гендерній площині: адже захищається не плачем, а мечем; ізраїльська жінка стала воїном, який однією рукою тримає немовля, а іншою – автомат. Нами не раз ставилося на всеукраїнський порядок денний проблематику розбудови національної держави Україна в сучасному її ворожо-агресивному оточенні [2]. При цьому підкреслювалося, що за цієї північно-сусідської небезпеки та слабкої у військовому плані держави Україна безпека інформаційного простору, її ефективність залежить не від економічних факторів чи природних ресурсів країни. Ця рефлексія була підтверджена зарубіжними вченими, які показали: ефективне функціонування держави в сучасному конкурентному середовищі (точніше, ворожому оточенні) визначається темпоритмом трансформації екстрактивних (визискних) інститутів (витають, видавлюють екстракт – *ekstraksn*) в інтерактивні та використанням інклюзивних чинників суспільного розвитку, з одного боку. З іншого, – швидким подоланням ексклюзивності регулювання регіонального розвитку, зростання інклюзивності (франц. *inclus* – включно) середнього класу, збільшення консолідації нації, розвитку її державницької Ідеї тощо [3].

Напередодні святкування 28-ї роковини Незалежності України в Києві (18-19 серпня) з офіційним візитом перебував прем'єр-міністр Ізраїлю Бен'ямін Нетаньягу. Це перший приїзд ізраїльського прем'єра за останні 20 років. Виступаючи з Президентом України Володимиром Зеленським в Бабиному Яру на могилах євреїв, українців та жертв інших народів, невинно розстріляних німецькими нацистами, він невпинно підкреслював важливі реалії: за цей час Ізраїль став сильною державою, здатною захистити своїх громадян від будь-кого і будь-де. І з цими досягненнями рахується світ. Визнаючи, але не фетишизуючи

здобутки національного досвіду розбудови держави єврейського народу, зацентруємо на тих, що згодилися б й Україні, зокрема на креативно-захисних пріоритетах стратегії розвитку *Національної Держави* в умовах гібридної війни. Спочатку уточнімо робочі дефініції.

Під суспільною *інклюзією* розуміється процес збільшення ступенів участі всіх громадян соціуму в суспільно-корисній праці (виробництві, бізнесі, управлінні, громадянському житті) і не лише як суб'єктів, що мають особливі потреби. Щодо ексклюзиву, то він більшою мірою стосується *виключного* (або виняткового) права громадян, яке їм надається для реалізації свого інклюзиву на даній території, аби подолати регіональні бар'єри та реально втілити це право в практику ексклюзивності регіонального розвитку не як містечковість чи нерозуміння ваги загальнонаціональних державотворчих стратегій, а як специфіку розвитку нації. Отож, український ексклюзив – це не тільки складне явище, яке позиціонує ексклюзивність з особливою винятковістю права народу на усунення регіонально-залишкових імперських перешкод, що заважають його екзистенційності як самостійного і самодостатнього. Особливість та, що всупереч ворожості російських імперій, які цілеспрямовано та підступно знищували національну еліту України як основного духовно-інтелектуального продуцента української ексклюзивності – вона збереглася, хоча їй не давали стати класом. Імперії (царська та радянська, біла, червоні, атеїстична і православна) її розстрілювали, висилали до Сибіру, інклюзивно долучали до «облаштування Росії» новими, анексованими нею, землями.

Водночас інтерактивність в українському контексті також характеризується як процес, що насильно переривається іншим процесом, який належить імперському суб'єкту, аби перешкодити державній самостійності українців розширювати вдома сферу своєї діяльності. При цьому репресивність процесів Росії щодо поневолених є винятково жорстокою, процеси пригнічення ініціюються суб'єктом панівної імперії як особливо тотально-асиміляційні закони та циркуляри для глобального інгібування української мови, культури, освіти. За інерцією ці пригнічувачі в сучасному інформаційному просторі України далі злодіють в руках сусіда-агресора, який нахабно гальмує розвиток її еліти, державної самостійності, ширячи потужний антиукраїнський асиміляційний контент, інформаційні фейки, підсилюючи проти нас гібридну і гарячу війну. При цьому північний сусід знов цинічно вважає себе «старшим братом», великоросом, хоча насправді – Каїн, який не лише перериває, а й постійно розвиває національну нашу ідентичність через домінування своїх імперських ЗМІ, телеканалів, фільмів, пропаганду «руського міра», прискорення роздачі паспортів. Тому в Україні мають функціонувати націоцентричні закони, які захистять корінну націю, надавши ексклюзивне право збудувати національну Державу, що усуне злочинну практику асиміляції народу, який дав назву державі в центрі Європи. І, нарешті, *перерве* багатівкове пригнічення розвитку української мови, яке продовжується нині через принизливе виділення для неї квот в українському інформаційному просторі, знищить регіональні бар'єри книговидання, інші шляхи багатівкової імперської денаціоналізації. Українці мають ексклюзивне право захищати свою національну ідентичність, свої природні *духовно-культурні* цінності не лише як додану вартість відродженої своєї держави, а і всіма засобами зміцнювати імунітет проти русифікації, федералізації через творення т. зв. ЛНР, ДНР. Таким чином, українцям слід, нарешті, розібратися в підступному подоланні особливостей ексклюзивності «онароднення», точніше оживлення цих т. зв. народних утворень. Насправді витвору Москви як інструменту регіоналізації та розриву тіла України для перешкоджання титульній нації визначитися з *векторами*, що містять інклюзивні *інтелектогенні*, *пасіонарні* чинники і рушійні сили *інтеграції* у вільний цивілізований світ.

Досвід Ізраїлю підтверджує, що рушійною силою ексклюзивності та інклюзивності розвитку національного є кожна нація. Яка нація – така й її держава. Водночас критерії такого розвитку – різноманітні, починаючи від творення, збереження тотожності нації, її мови, релігії аж до захисту атрибутів державності від агресора. Без усвідомлення цього спільнотою важко усунути джерела чи то національних глобальних небезпек, чи то регіональних бар'єрів прориву українців у вільний світ культурного різноманіття, залучення національних еліт, духовно-інтелектуальний потенціал суспільного загалу до подолання зла гібридизації. Ба більше, домогтися, аби ексклюзивні фактори, інклюзивні інститути не розмивали національну і демократичну сутність традиційних інститутів, чинних норм і правил, Національну Ідею народу. При неповазі до цього не вдасться зробити Національну Ідею універсальним маркером дорожньої карти вступу України в НАТО, ЄС, чинником трансформації екстрактивних інститутів в інклюзивні, згуртування нації, підвищення безпеки тощо (рис. 1).

Вектор євроатлантичної інтеграції – екзистенційний

Упродовж всієї історії свого розвитку і український народ, і його Національна Ідея, допомагаючи один одному, якісно самоусвідомлювалися щодо не тільки державної самостійності, окремішності мови, відрубності культури, Помісної Церкви, самодостатності ресурсів і потенціалу захисту, а і важливості чинника згуртованості та готовності об'єднуватися, консолідуватися. А, головне, щодо розуміння вектора євроінтеграції, вступу в ЄС, НАТО – не лише як *екзистенційного*, а і *ексклюзивного* для розбудови національної держави Україна; збереження етнічної ідентичності корінних (українського, кримськотатарського) народів, на історичну Батьківщину яких далі більше зазіхає російський агресор. При цьому називаючи нас, українців – безбатченками, заперечуючи мову, наявність власної території, викрадення нашого імені. Отже, це не тільки моральна, ментальна і правова, а й ідеологічно-управлінська теми, адже ніхто, окрім цих націй, не збудує для них їхню державу, не захистить ідентичність, не донесе ці ідеї до цивілізованого світу.

Вибір економічних теорій (ліберальної, консервативної, інноваційної, інформаційної, цифрової чи будь-якої іншої, навіть вельми модерної на кшталт нанотехнологій), чи навіть припинення орієнтацій на сировинну (вичерпну) економіку і перехід на джерела відновлюваної енергії, надання землі статусу товару; високий рівень освіти, науки, туризму, екологічної безпеки чи зменшення корупції – все це без розбудови національної Держави не дасть відповіді на основне питання саморозвитку. А воно в тому – чи за умов глобалізації гібридизації творитимуть українці в світовому співтоваристві як самодостатня нація на своїй землі засобами своєї рідної мови, чи існуватимуть з Помісною церквою, вітчизняним культурним простором, достатнім для забезпечення тяглості (спадковості, автентичності) розвитку древнього народу в світовому різноманітті? Щобільше, чи вистоять в євразійському світі при таких кривавих діях силових структур, тотальному соціально-психологічному тиску неофюрера-мачо, розв'язаній ним гібридній війні, картинку якої підживлюють для публіки несумлінні журналісти, недобросовісні письменники, одержавлені церковники, продавці соціологи, пропагандо-брехливі мас-медіа тоталітарних режимів? Адже ця війна, що може призвести до Третьої світової, продовжується за імперською інерцією в ушитій ними ж – інженерами людських душ (за кривопророцтвом вождя світового пролетаріату) – інформаційній одежі *слова сталінської неправди*, путінської *керованої демократії*, вчергове *обманутому* ними та *розділеному* світі, де ексклюзив поневолених націй, якщо він не закритий регіональними бар'єрами, – імперією нищиться або асимілюється. Отож, регіональні бар'єри розвитку – не завжди саме зло, яке треба обов'язково долати разом з

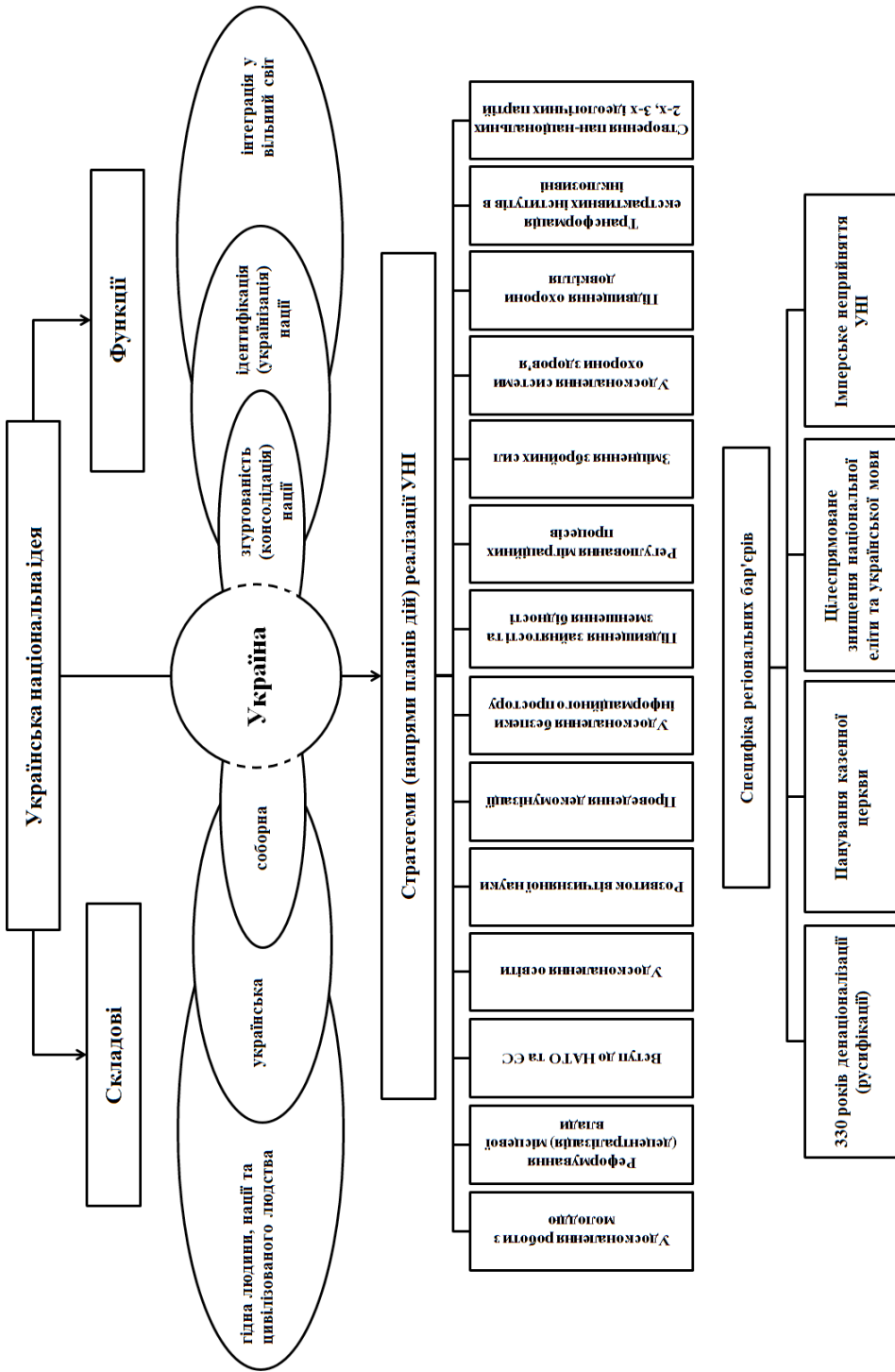

Рис. 1. Українська Національна Ідея (УНІ) в системі творення національної Держави України

Джерело: побудовано автором.

ексклюзивністю регулювання регіонального розвитку. Глобалізацію гібридизації можуть зупинити складові національної безпеки, насамперед інформаційної, розуміння нацидеї як джерела креативу ексклюзивності.

Узагальнюючи наведене, можна оснований: недостатньою є спроба захиститися від дезінформаційних джерел гібридизації, глобалізованих вічно тоталітарною Росією – «стіною Яценюка», будівництво якої акцентувалося урядом як панацея. Адже саме інформація, по-перше, подібно до квантових частинок, за теорією квантової механіки, одночасно вривається крізь зачинені двері, досягаючи соціуму на клітинному рівні. По-друге, Росія на Донбасі воює не за Донбас. «Вся Вселенная должна быть русской». І не обов'язково усім розумітися на квантовій механіці чи шаховій дошці світової політики, але треба знати: гібридна війна не девальвує універсальність старовинного рецепту «*клин клином выбивают*». Однак вона актуалізує принаймні дві максими: а) клин, яким вибивають, може бути інформаційно-інтелектуальним, ідеологічно – *потужнішим*, щоб створити опірність (імунітет) дезінформації та імперському російщенню українців; б) водночас усвідомити аксіому: допоки імперсько-загарбницький мотив править нашим північним сусідом, а його етнічні межі не зменшаться до рівня земель московитів, допоки не будуть вільними поневолені Москвою народи, доти її державна Ідея – *антагоністична* Українській Національній Ідеї (УНІ). Адже її основна теза – це соціогуманізм, тобто комплексний захист ідентичності української людини і нації в цивілізованому світовому розмаїтті. Росія ж сповідує імперіалістичну *антитезу* – великодержавно-шовіністичного світового панування, де Україна не має ні самостійності, ні ексклюзивності.

Отже, не обманюймося *конкурентністю* УНІ ідеї «старшого брата», їх співпрацю як рівних, а думаймо над *перманентністю захисту* від агресії сусіда, його належністю до іншої цивілізації – євразійської. У цій ситуації вибір євроінтеграційного вектора – екзистенційний для нас. І в цьому контексті будемо недостатньо усвідомленими, виглядатимемо такими, що не перебороли інфантильність, допоки мріємо «запанувати в своїй сторонці», а Росія лиходіє в *нашій*, яка для нас не *своя* – «по-братньому» визволена, а насправді окупована; де Путін задля «миру» вбиває захисників УНІ, нахабно стверджуючи – «нас там нет». Ба більше, далі цинічно страшать світ українськими кровавими націоналістами, що буцімто розстрілюють «всех русскоязычных». Для їх «защиты» *треба дати їм паспорти Росії, а легітимізація цього злочинно-обманливого плану реанімації імперії зла – уможливить завчасно бути «там»*. У цьому плані, можна чекати на дальше вторгнення Росії, правда, – не ексклюзивне, позаяк алгоритми для нього вже випробувані й в Придністров'ї, і в Грузії. Рівно ж, очевидним є: які б зовнішні загрози не були, без домінанти світоглядного концепту національної Держави в діях Першої особи, без *стратегічної ідеології менеджменту* – належних бар'єрів йому не поставити!

Нині ширяться різні способи звільнення Криму, Донбасу, створилося навіть нове Міністерство інформаційної політики України. Насторожує, однак, що ні його працівники, ні Адміністрації чи то Офісу Президента України не розуміють: в ідеологічній роботі без УНІ, без консолідації нації на її основі для перспектив розвитку нашої самостійності – не обійтися. Утім, на відміну від шовіністично-імперської загарбницької ідеї, за якою, де ступила нога російського солдата, там земля «нашенська», Україна над своєю державною Ідеєю, яка б в сучасних реаліях активно надихала народ почуттям правоти, патріотизму та соборності, на жаль, – не *працює*. Немає панукраїнських, загальнонаціональних ідеологічних партій, які б консолідували соціум на захист суверенності, збереження національної ідентичності та історичної пам'яті, розвиток рідної мови, культури, вільного інформаційного простору, творення єдиної Помісної Церкви; зміцнювали імунітет денационалізації, опірність інформаційним фейкам і наростанню соціально-психологічних атак Кремля, помагали протистояти новим зовнішнім викликам

та внутрішнім, особливо п'ятиколонним небезпекам. Воюючи «за нашу і вашу свободу», на жаль, у передвибірній гонитві безідеологічні лідероцентричні партії спекулюють потребою пересновування республіки Україна, однак самі не в стані розробити *стратегії розбудови національної держави* за лекалами УНІ, яка б комплексно акумулювала людино-націоцентричність, синергійність і соціогуманістичність державотворення, національні інтереси і вартості. Водночас ґрунтувалась би на стратегічних пріоритетах і цивілізаційних цінностях, стала б типовою і дороговказом для інших пострадянських республік, з суверенітетом яких Росія – ніяк не може змиритися. Ці республіки досі не консолідовані для боротьби з імперією.

Шкода, але доки популісти лише обіцяють народові бути вірними *слугами*, а патріоти переважно сперечаються: *яку* Україну будувати, далі огульної критики і самознищення – не просуваємося. Чи не тому на 28 році Незалежності нації не маємо виразно-чіткої відповіді і досі не знаємо: яке суспільство будуємо, не визначилися з виборчою системою, структурою парламенту, не удосконалили інститут служіння народу, земля не виступає товаром тощо. Замість праці на державотворчій ниві спекулюємо: є УНІ чи ні; *працює* вона чи ні? А без спільної ідеї, праці, нема синергії нації [4]. То що ж, скажете ви: готуймо свій «клин»! Симетрія за принципом «сам дурень» – не оптимальний варіант дії. Гарячкуючи, не ув'язімося в дзеркальну пропагандистсько-агітаційну кампанію проти Росії чи будь-кого із сусідів, яких вона нацьковує як порегіонально, так і в об'єднаних територіальних громадах. *Не забуваймо, головним для Росії було і є «декомпозицювання» України, аби її частинами загарбати. У згуртованості нації, євроінтеграції – її безпека, синергія та перемога!*

Отже, гібридна війна вимагає по-новому подивитися на оточення України, майбутню модель ідеології її державотворення, його менеджменту, розглядаючи їх ексклюзив у структурі стратегії *захисту* національного інформаційного простору, *генерування «захисної плівки»* духовно-інтелектуальних знань народу як *імунітету*, що допоможе усвідомити Ідею розвитку своєї національної ідентичності в світовій *багатокультурності*. Лише спираючись на цю Ідею, можна розробити пріоритетні стратегіями держави титульного народу зі всіма належними національними атрибутами та міжнародними зв'язками. Тільки корінний народ, який живе в цій державі, має ексклюзивне (виключне) природне, культурне, релігійне та історичне право на самовизначення і захист. *Розбудувати за лекалами УНІ національну Державу – це надати їй найвищий вимір ексклюзивності – завдання на віки і не одного покоління українців, тяглості їхнього поступу і комунікацій*. Саме в тяглості розвитку, а не в партійному піарі критики «попередників» та відкиданні усього, в т. ч. і прогресивного – запорака *екзистенції*.

З рис. 1 видно: лише через реалізацію стратегією УНІ можна за гібридної війни усунути бар'єри імперської асиміляції агресивного сусіда, водночас виконати *три основоположні, взаємопов'язані функціонали* духовного відродження: *консолідацію народу, його ідентифікацію та інтеграцію в цивілізований світ*. Усе, що заважає реалізації цих магістральних функцій національного поступу, – першопричина, генеза якої в залишку недобросусідського імперського минулого і сучасного оточення. Власне, цю тезу маємо переосмислити в напрямі *людино-націоцентричних* вартостей. Патріоти України, які воюють за європейські цінності, «за нашу і вашу свободу», чи не щодень віддають життя за мир на європейському континенті, вочевидь виборили ексклюзивне право по-новому позиціонувати й свою Національну Ідею, а науковці, дипломати донести світові її глибинні сенси і регіональні домінанти. Отже, це має робитися з позицій підходу до УНІ як соціогуманістичного чинника поліпшення міжнародних відносин, який комплексно враховує ексклюзивні права і людини і нації на рідній землі.

Глобалізація гібридизації вимагає глобального критичного мислення

У турбулентний час, коли постійний член Ради Безпеки ООН, користуючись правом вето на його рішення, безбоязно-цинічно нападає на іншого учасника ООН, то справа не лише в *сусідських* відносинах, а в ефективності системи *світового порядку*, зокрема у *відповідальності* однієї нації (країни) перед іншою, в *агресивності* їхніх національних ідей. Україні зміцнення нацбезпеки слід вести паралельно з розбудовою власних збройних сил і вступом у міжнародні альянси колективного захисту, не забуваючи: хто упродовж віків нас ділив, нищив етно-лінгво-інтелектоцидами і штучними голодоморами. Нині розриває наші землі, переписуючи історію, далі втулюючи світові неправду про «порушення» Україною біля Керченської протоки кордонів Росії. *Україна – в небезпеці, а українці – далі в транзиті денаціоналізації та гинуть, захищаючи не лише свою свободу.*

Отже, конче і нагально потрібно Українську Ідею кристалізувати як комплексний феномен національного і духовного *відродження*, як концепт складної соціально-економічної, культурно-мовної, релігійної, екологічної *генези* національної держави та багатофакторну програму її *розвитку*. Водночас як *стратегію* (план дій) її уряду на майбутнє, де складові Ідеї стануть пріоритетними *стратегемами державотворення*, підвищать його суб'єктність, субсидіарність, конкурентоспроможність та інші якості сучасного управління розвитком. Національна Ідея – це *стратегічна канва*, спроектована національною елітою не задля піару *висунення* в президенти, на чергових виборах, а *орієнтир* поступу спільноти, що через інтегральні складові Ідеї інтерактивно залучає до державотворення патріотів в Україні і поза нею суцих, провладних і опозиційних політиків, всі інтелектуальні сили – ініціативи громадськості, моральних авторитетів, активних громадян та суспільних інституцій. *Без єднання Українською Ідеєю – занепадемося, а отриманий Томос щодо надання Українській Поміській Церкві Автокефалії, Закон «Про українську мову» – в повному обсязі не імплементуємо в суспільне (церковне, світське, політичне та ін.) життя.*

У цьому сенсі Національна Ідея для свідомого українця – *мегаважлива* як ексклюзивний бар'єр *денаціоналізації* та *інтерактивний чинник консолідації* державотворчих дій з розбудови *національної держави*, формування *національних цінностей та інтересів, прориву* у вільний світ. Вона як мінімум має бути комплексною системою соціально-економічного, науково-технічного, духовно-морального, освітнього, релігійного та іншого рівня розвитку України. Але для того, аби допомогти українцеві вичавити із себе раба, на ногах якого пута, вагою понад трьох століть, плюс більше сімдесяти років більшовицької каторги, сучасної п'ятилітньої гібридної війни, її щоденних мас-медійних «дез» і саботажу п'ятиколонників, – потрібна реабілітаційна мовно-культурна програма національного і духовного відродження, що ґрунтуватиметься на вихованні правдивою інформацією. Насамперед УНІ має нести *правду*, стати стратегічним *пріоритетом* державотворення і суспільного життя, де правитимуть інститути, норми, правила і традиції, які сприятимуть розкриттю творчого потенціалу кожного, хто живе в гармонії з природою, суспільством і цивілізованим світом. Ба більше, УНІ для українства є не тільки програмою дій на *завтра*, а й засвоєння і збереження набутків *минулого*, його історії, традицій, суспільних формальних інституцій і неформальних інститутів. Водночас – це науково обґрунтовані, інноваційно-інтеграційні спрямування *сучасників* у світоглядному, мотиваційно-ціннісному та інших духовно-інформаційних, просторово-часових вимірах.

Щобільше, це *матриця* об'єднання народу для розбудови національної Держави, перемоги в умовах розв'язаної проти України гібридній війні, *ідеологічна* її основа, семантично вагоме і лаконічно висловлене *гасло*; рівно ж –

стратегічна лояція, за допомогою якої належить привести український корабель в гавань Державності європейського рівня, гідного трудової людини, вільної нації, адекватного її цивілізованим викликам національного самоутвердження. Тобто складові Ідеї мають націлювати націю на виконання, як вже згадувалося, *триєдиних* функцій: *консолідацію, ідентифікацію та євроінтеграцію* з вектором на *світовий цивілізований розвиток*. Захід давно це зробив, забув і нас не розуміє чи не хоче (не може) зрозуміти. Ще сто років тому Т. Масарик писав: «Національна ідея – це для свідомої людини ціла культурна програма. Коли кажу «я чех», я мушу мати культурну програму» [5]. Президент України мають дотримуватися цієї традиційної максими як аксіоми, а не мовчати чи обходити її. *Майже 30-літня практика новітнього українського державотворення вчить: якщо Перша урядова особа України щиросердно і патріотично не перейнята суспільною новацією, її широке впровадження – під великим сумнівом.*

Таким чином, українцям насамперед треба бути *націоцентричними*, керуватися єдиними *соборними* інтересами, розвивати колективне мислення нації та *емерджентно* удосконалювати складові ідеї українського державотворення як його якісно нові *структурно-функціональні стратегіми*, що їх диктує *XXI сторіччя – Україна: соборна, українська і гідна цивілізованого людства*. Формула *СУГ* (соборність, українськість, гідність) виразно *проектую* візію і *місію* сучасної національної Ідеї, а її складові стають *своєрідними СУГестіями* якісного інформаційного, психологічного *впливу* (навіювання пріоритетності) на опрацювання *світоглядної стратегії* розвитку держави корінного народу, її подальший *поступ*. Тобто її удосконалення як *суспільної системи*, де, з одного боку, людина, нація і цивілізований світ – *триєдино-необхідне* підґрунтя суспільного розвитку; з другого – складові *СУГ* – основоположні маркер і вектор *руху* нації до вершин цивілізації. Це вимагає не лише планування і прогнозування нашого розвитку, а і його конкретного *стратегізування* в рамках УНІ відповідно до інтегративних індикаторів розбудови структур *національної Держави*, вносячи необхідні доповнення до Конституції України, її законів щодо ідеології, утвердження української мови, церкви. Єдина національна Церква – найпотужніший сегмент Української Ідеї. Ви за *СУГ*, *отже, України – потрібний друг!*

Стратегічні соціогуманістичні пріоритети державотворення

Важко спрогнозувати, скільки іще упродовж історії України у відповідь на нові виклики постімперських утисків, гібридних війн, потреб захистити людину і націю – пропонуватиметься доповнень до *запропонованого* концепту Національної Ідеї. Однак можна впевнено і однозначно рефлексувати: ексклюзив УНІ формату «*СУГ*» підтверджує, що *розбудова національної Держави виключно належить українському народові*, в якій він втілює своє природне, мовно-культурне, релігійне та історичне право на своє самовизначення і самовираження. Саме цей формат, як система певних інтегрально-стратегічних елементів, помагатиме українській (і не лише) нації. Адже, якщо перші два елементи (соборність, українськість) переважно віддзеркалюють структури *соборності* (солідарності, консолідації, згуртованості) нації для виконання функції ідентифікації, то третій (гідність) виступає своєрідним індикатором *емерджентності* системи, тобто показує *якісну* відповідність двох перших елементів ідеї української нації (як й інших націй, що вийшли на шлях свободи) загальноцивілізованому вектору поступу людства. Рівно ж – цей формат стимулюватиме українців воззесті стратегічні пріоритети розбудови національної держави в ранг народних маркерів і святинь, як це вчинено стосовно основних атрибутів Державності (Гімну, Прапора, Герба) при прийнятті Акту проголошення Незалежності України.

Чому з-поміж складових Національної Ідеї формату СУГ перед усього виокремлюємо – *соборність*? На її важливості наголошуємо, адже в нашому дискурсі це поняття – не лише географічний, територіально-просторовий атрибут, а і дзеркало соборної *здатності* нації *разом*, в суспільному *інклюзиві* УНІ ефективно *творити українську національну Державу* за допомогою *консолідації і синергії* сил усіх громадян, що в Україні та поза її межами сущих. Соборність в рамках УНІ – це духовна *єдність* народу на своїй землі та сокровенно-солідарне бажання бути на ній господарем. Лише таке інтегративне розуміння соборності допоможе сформувати єдиний національний економічний, мовно-інформаційний, культурний, релігійний та інші суспільні простори, аби допомогти всім українцям, незалежно від місця проживання, не лише себе *ідентифікувати*, а й усвідомити *соборною державоцентричною нацією*. Це дуже важливо для формування українців як *спільноти*, де діють *доцентрові* (соборні) та іще інспіруються ззовні *відцентрові* (регіональні, українофобські, екстрактивні) *сили і поля насильницького впливу, навіюючи українцям безбатченківство*.

Отже, соборність – це не тільки інтеграція економік регіонів, а й консолідація соціуму на рівні патріотичних, духовних, морально-психологічних характеристик, внутрішньо притаманних людині, її свідомості та ментальності. З позиції ідеологічних засад розбудови національної Держави – складова «Соборна Україна» в триптиху УНІ не лише об'єднує низку матеріальних (земельно-територіальних, мінерально-природних) економічних, фінансових, інфраструктурних, екологічних ресурсів, а і ідеальних (духовно-інтелектуальних, ідеологічно-інформаційних, культурно-освітніх, науково-знанневих та інших) нематеріальних трансферів і активів, людських капіталів та морально-правових норм і соціально-психологічних факторів суспільного поступу. Щобільше, якісні та кількісні параметри цього блоку несуть місійні сенси (нові змісти) УНІ та очікування від їх втілення в практику державотворення України і в глобальнішому вимірі.

Україна виборала Незалежність – тепер пора творити соборного, а не регіонального галицького, буковинського чи донецького українця, навіть дуже «оцифрованого», але «заземленого» і заплутаного «країною смартфонів». Слуги народу його не «осучаснять», якщо, окрім матеріально-економічних елементів систем, більше уваги не приділятимуть ідеальним, *світоглядним знанням* людини як міри всього периметру і сенсу її духовного життя, діяльності та комунікації. Саме в цьому контексті людина диференціює знання на масові і спеціальні; вербальні й уречевлені; професійні і світоглядні. Власне, відсутність ефективної системи інформаційного забезпечення, високого рівня світоглядних знань, традицій батьків та їх спадковості в патріотичному вихованні молоді, умент потіснилися токсичним впливом інформаційних мереж агресора, контентом навколишнього антиукраїнського середовища. Нагромадження цього негативу відтак зіграло однобоку роль у збалансованому інформуванні електорату на останніх президентських і парламентських виборах, мобілізації та активізації національних державотворчих еліт.

Виправлення допущених помилок ригористично диктує певну специфіку завдань:

- світоглядне виховання молодого покоління в душі загальнонаціонального розуміння (усвідомлення) давніх *традицій* державності українського народу, його довголітньої кровопролитної *боротьби та важких страждань*, аби прийдешні покоління жили в суверенній українській державі, та, врешті, мали достатні *мотивації* удосконалювати здобуте батьками, захистити історичну справедливість щодо самостійного розвитку на своїй – не чужій землі, в «колі вільних народів» і на фундаменті нових соціогуманістичних людських та міжнародних взаємини;

- орієнтація мотивів молоді та широкого суспільного загалу на досягнення сучасниками ефекту *синергійності та націоцентричності* в розбудові такої майбутньої держави та її керівництва. Президента країни виховуймо змалку;
- творення *спільної візії* майбутньої української держави як концепту *бачення* шляху консолідації нації на співжиття, творення її *ідеології* державотворчих процесів та *аксіології вибору вектора інтеграції* в світове співтовариство, новий цивілізований світ;
- досягнення єдності українського народу шляхом усунення потужного впливу *асиміляційного чинника* колишньої імперії, що розмиває національну ідентичність титульного народу, творячи окремі псевдореспубліки – її регіональні сателіти, які, намагаючись вижити на гостинній українській землі, свідомо чи несвідомо допомагають імперському загарбнику зросійшити, федералізувати, а відтак – знищити Україну.

Таким чином, феномен соборності України – це передовсім її цілісність і керованість, ціннісні вектори прориву на світові простори, а не регіонально-партійні ідеологеми розриву і поділу населення на сорти, регіони і ринки збуту продукції. Це, передовсім, *національно-свідома синергійність* діянь людей як організованої спільноти, її ознака як духовно-інтелектуальної *соціетальної* «молекула», яку не можна розривати без втрати її якісних характеристик, як не можна їх зберегти без розв'язання проблем *розвитку* культурно-інформаційного середовища, національного простору та відповідної держави. Формат націдеї СУГ ці її якості адекватно розширює.

Рівно ж – підкреслимо: цей формат не відсуває на маргінес державотворення *другу* компоненту Ідеї – *українська Україна*. Це означає, що Національна Держава будується не тільки для етнічних українців, а є самодостатньо доступною для кожного, хто прагне сформувати спільноту та підтримати тяглість (спадковість), потрібну для ковітального відродження і розвитку як титульної нації, так і інклюзію кожного, хто не заважає і не ворог цього демократичного процесу. Своєю чергою, це означає: досягнення тієї ідентифікаційної якості в системі стратегом усуває розхожу зловмисну спекуляцію: українці, мов, націоналісти, для них Україна лише для українців. Хоча це затаврував ще Михайло Грушевський, позиціонуючи демократичну думку: якщо ти живеш в Україні та працюєш задля її добра, ти – українець.

Ідеться про закорінення традицій, стереотипів, які б утверджували українську державу в свідомості усього населення як дім нації, як «рідну хату» для всіх, хто хоче зберегти на фундаменті відроджених духовних цінностей, патріотичних почувань, інтелектуальних та культурних кодів й ідеалів українського народу свої традиції. У цьому сенсі хибно вживаємо сленг «проукраїнська політика» щодо внутрішньої діяльності уряду України. Це – постімперський залишок, і не більше. Він може характеризувати лише зовнішню політику зарубіжних країн щодо Києва, а внутрішня політика уряду всередині України має бути – *українською*. Тобто скерованою на підсилення при-таманних традицій корінного народу, його норм і правил поведінки, розбудову інноваційних засадах національної економіки, гідної нових завдань та укладів, національних інтересів, цивілізованих глобальних і регіональних викликів. Водночас українська політика така, що розвивається на соціогуманістичних засадах різноманіття культур і мов народів світу, його комунікацій і викликів. Отже, прикметник «українська» – універсальний (базовий) в складовій УНІ, котра при *самовизначенні* людини (нації) додає до слова Україна низку якісних ознак, далеко не другорядних, а націоформуючих. Це – українська мова, культура, церква, земля, хата, мрія, безпека, армія тощо. У цьому контексті серед головних завдань згаданого блоку є:

- збереження *національної ідентичності* (тотожності, автентичності) корінного народу як титульного, що дав назву державі в центрі Європи наперекір

багатовіковому його імперському нищенню. Тобто лише природно українці володіють ексклюзивним правом розбудувати на своїй землі *національну державу*. Вони, як інша корінна кримськотатарська нація, не мають другого місця для духовно-культурного відродження, а є в себе вдома. І ні штучно створені імперією нові «совецькі люди», ні озброєні та скеровані Росією «зелені чоловічки» не мають права створювати на загарбаній нею землі ні свої «руські мири», ні колоніальні «страны»-сателіти на кшталт – Малоросії чи Новоросії;

- інтенсифікація духовного і національного *ковітального відродження* корінного народу, де пріоритетом має стати збереження *українськості* як соборної ознаки національної ідентичності, що вирізняє українців в окреме самобутнє утворення, яке має домінантні ознаки нації: власну землю, питому мову, відрубну культуру, народні традиції та своє, йому притаманне соборне доцентричне світобачення. Тобто вихованням українців, як зазначав Франко, «не галицьких і не буковинських», а соборних, що живуть загально-українськими інтересами, проблемами, успіхами і болями;
- посилення розбудови *громадянського суспільства*, поваги українців у глобальному і в регіональному вимірах, гідної толерантної нації, що поважає світову мозаїку культур, зберігає свою автентичність, захищає власний (і не тільки власний) інформаційний простір, не анексує чужі землі, не захоплюється ні модою мультикультурності, ні піаром творення політичної нації. Вони вдома, у своїй оселі, в об'єднаній територіальній громаді, на обітованій землі будують громадянське суспільств, свою національну державу і свої інклюзивні інституції, урівнюючи в правах усіх і кожного.

Отже, нам, навпаки, треба виробити *імунітет* (опірність) денаціоналізації України окупантами, які претендують на її національний простір, хочуть диктувати їй державний устрій і вектор інтеграції; нарешті, опрацювати засади життя на «межі» різних просторів (інформаційних, культурно-релігійних, військово-політичних об'єднань тощо) і остаточно утвердити і донести до світу тези толерантності і демократичності нашої УНІ. Однак природна толерантність не може робити з українців жертв і заложників путінської імперії в час, коли вони впродовж історії більше страждають від притаманної їм толеранції, аніж всі окупанти разом за цей час від їхньої буцімто агресивності, ксенофобії, радикального націоналізму та інших штучно надуманих злих якостей. Для нації, що живе на «межі», дух референдуму 1 грудня 1991 року – вічний супутник, важкий, як саме життя, але й життєво потрібен як щоденна дорожня карта для національно-ідеологічного самовизначення та духовно-інтелектуального *руху* до цивілізованого людства.

Щодо *третьої* складової УН – *гідна людини, нації і цивілізованого людства*, то при розробці державотворчої Стратегії спираймося на те, що вона чи не найбільш інтегративна, адже акумулює велич досягнень цивілізованого людства, збільшило тезаурус його знань за час нашого уярмлення. Ексклюзивно для українців ця компонента передбачає надолуження шляху створення не тільки належних соціально-економічних, екологічних умов окремій особистості, тобто не лише піднесення рівня матеріального добробуту, досягнення європейських стандартів життя (до яких нація поки що не «дотягує»), а і духовних, ментальних можливостей самореалізації, спілкування, національно-творчого середовища, яке поза «рамами нації», за Франком, поза національною ідеологією ні створити, ні зберегти – неможливо. Це тим більше неможливо, бо українська нація ослаблена імперським етно-інтелектогеноцидом, постімперським синдромом русифікованих національних меншин, особливо це стало відчутно після прийняття Закону України «Про освіту», особливо з боку Угорщини. І нині відчувається *подвійний постімперський і посттоталітарний потужний тиск*, а Україна рахує жертви *неоголошеної Росією війни*. Захист людини можливий в системі безпеки нації, а

нації – в структурі цивілізованих норм безпеки людства та соціогуманістичного світового порядку. Ще раз повторимо максимум: не може бути вільною національно свідомою людиною, якщо її народ підневільний. Міжнародні засудження агресивних дій Росії, навіть рішучі – неефективні. Путінська Росія далека від *каяття* за зростання України, штучний Голодомор, за розшматування державної цілісності України, розстріли її національної ідеї. Кровопротиття на її Сході – це кара за вибір європейського вектора інтеграції в цивілізований вільний світ, спротив постімперській політиці насилля та євразійській цивілізації.

Духовно-інформаційна мобільність людини і нації як соціанта розбудови захисного бар'єру імперській асиміляції

Позаяк Українська Ідея впродовж тривалого історичного часу розвивалася в оточенні жорстко антагоністично-окупаційних до неї імперських ідеологем, стратегічною максимом якої завжди була прихована вимога його менеджменту: народ без національної еліти, а еліта – без мови народу, то перманентним завданням було і є збереження та творення національного *інформаційного простору*, який не гнітить, не розмиває тожність українців, сприяє повнокровно функціонуванню їхньої традиційної системи руху знань та вихованню національно свідомої, цілісної людини і ковітальної спільноти. Натомість в Україні окупант завжди і насамперед розстрілював слово і продуцентів знань, носіїв національної свідомості. Знищуючи духовно-інтелектуальну еліту України, російська імперія (царська, біла, червона, атеїстична, православна, федеративна) завжди мала за мету – *знеособлення* людини і *знеодержавлення* нації. Цей менеджмент *денаціоналізації* загарбником проводився впродовж історії в цинічний, жорстко-злочинний спосіб пригнічення, уповільнення, а відтак припинення їх духовно-інформаційної мобільності (*ДІМ*) як домінанти механізму *соціального руху* інформації (знань, досвіду), як фактора самодостатності та конкурентоздатності нації, захисту її інформаційного простору, збереження мови, культури, традицій, національної ідентичності та набуття імунітету (опірності) *денаціоналізації*. ДІМ для українства з *позиції теорії ідеологічних засад суспільного менеджменту* – це не лише архіважлива суспільна конструкція зв'язку поколінь, механізм збереження історичної пам'яті, а перманентний, природний і вільний суспільний процес передавання сучасниками наступному поколінню традиційної інформації (знань, досвіду), яку вони успадкували від своїх попередників, зберегли та творчо примножили (приростили на якусь величину ΔI) не лише для збереження своєї етнонаціональної ідентичності (тяглості, спадковості розвитку), а й для того, *аби не опинитися на узбіччі науково-технічного, технологічного, соціально-економічного чи будь-якого іншого прогресу як цивілізаційного планетарного явища*. Показник дельта інформації (ΔI) характеризує рівень творчого потенціалу еліти, її креативність, згуртованість та інші *якості суспільної активності* [6].

Інформаційний рух заради тяглості життя народу здійснюється людиною (громадою, суспільством) шляхом передавання *традиційних* знань, досвіду, навичок «по вертикалі» (від покоління до покоління) як нематеріальний спадковий трансферт і творчого генерування *нових* знань «по горизонталі», додатково здобутих на рівні одного покоління (чи особистості). *Якщо в першому випадку домінантна роль належить сім'ї, школі, вишам, то в другому – науці, проектно-конструкторським організаціям, інноваційним інкубаторам, стартапам, творчо-пошуковій активності і раціоналізаторсько-винахідницькій діяльності*. Потенціал (сила, дії, чин, ефект) знань від двох попередніх векторів соціалізується як рівнодійна, побудована на основі їх інтегрування «по діагоналі», що відображає середовищеспроможність нації, її конкурентоспроможність у певних сферах діяльності. Як *знанневомістка «вертикаль»* спадковості (консерватизму, традиціоналізму) розвитку, так і *модерна наукомістка «горизонталь»* креативної інноваційної діяльності потребують відповідного правового забезпечення, аби

прогрес відбувався з врахуванням двох основоположних складових (традицій і новацій), оптимальне поєднання, тобто гармонізація яких забезпечує тяглість (спадковість) і модерність (інноваційність) поступу.

Що стосується третього вектора «по діагоналі», то він комплексно, у «знятому» вигляді відображає комфортні умови, необхідні для оптимізації *середовищеспроможності* людини (нації) зберігати як розмаїття форм своєї ідентичності, так і утримувати передові (а, можливо, і лідерські) позиції в динамічних процесах сучасного розвитку людства на рівні високих нанотехнологій, нових ідеологій, «зелених» екологій та інших сфер діяльності. Час адаптувати інтеграційний показник середовищеспроможності як *доленосний* для українців в контексті *суверенного* їх розвитку у *ворожому* оточенні. Тоді зважатимуть не лише на фактори зеленого дизайну, а й на інформаційний простір, який не пригнічує (чи навпаки, гнітить) УНІ, її середовище, а співвідношення використання традиційної та інноваційної інформації – адекватне (не адекватне) потребам розвитку людини, громади і корінного (автохтонного) народу.

Цьому має сприяти соціогуманістичність міжнародного права, сила бінарного (двовалентного) захисту прав і людини, і нації, – дієва не лише для сильних світу цього, а й здатна зберегти державницький *дім* (рідну хату, за Андреем Шептицьким) кожної ослабленої поневоленням нації. За сутнісним наповненням запропонований механізм *ДІМ нації* найбільше спроможний піднести нас до геніального Шевченкового захисного розуміння національної Ідеї: «У своїй хаті – своя й правда, і сила, і воля», до усвідомлення необхідності розвивати освіту, науку, духовно-інтелектуальний потенціал народу, його правосуб'єктність, аби у нас і «мудрість була своя», і спроможність, за Франком, «о власній силі вперед йти». Більше мудрості і менше крові – тут і Шевченко, і Франко – єдині. Духовно-інформаційна мобільність і людини, і нації творять *інтелектуальну плівку інформаційного захисту* України не лише від тотально-імперської русифікації, яка прикривалася, як це було під час побудови обманливого комуністичного майбуття, благими намірами інтернаціонального спілкуванням; чи, як це є нині, при продовженні нової імперської окупації під свіжою ідеологемою «русского міра», а й фокусують увагу на щільність та ефективність цієї плівки для буття українства. Ці якості захисної плівки залежать від темпів і рівня творення нових знань, суспільного руху інформації. Ефективність руху детермінується компетентністю продуцентів новацій, ставленням уряду до їх впровадження у виробництво, обсягом національного фінансування систем освіти, науки, суспільних комунікацій, захистом інтелектуальної власності. Соціанта ДІМ категорично вимагає від сучасників шанувати творців інтелектуального продукту, духовних батьків нації, моральних авторитетів тощо, дотримуючись універсального принципу, що становить основу творчої елітарності: *ваше від вас для всіх запозичуємо і збагачуємо, аби зміцнити єдність народу, зберегти свободу і удосконалити національне державотворення*.

Це означає, що для розбудови національної модерної держави треба задуматися не тільки над тим, аби якнайшвидше взяти із світової скарбниці знань (які завжди вони будуть секунд-хендівськими) для свого розвитку, а і чим оригінальним, яким власним – ексклюзивно-інсайдерським доробком збагатити інформаційний тезаурус людства, аби не бути «тяглом в поїздах їх бистроїздних», вічним бідним родичем. Тобто працювати на випередження, творити і володіти лідерською інформацією, передовим досвідом у різних сферах діяльності, а не бути, як дорікав Франко, – «малими і неприготованими» до суспільних транзитів, змін і викликів. Доконечно потрібна, хочемо того чи ні, нова *парадигма буття нації*. Україні треба сповідувати концепцію *сталого розвитку* (Ріо+20), збереження його *тяглості* (спадковості, непереривності), особливо важливого для ослаблених націй, в т. ч. і української; з акцентом не лише на екологію, економіку, а і на *соціогуманістичні цінності* як духовно-моральні,

консолідує імперативи збереження конкурентної *середовищеспроможності* нації за складних умов і нових викликів щодо розмиття її тотожності. Пафосне прокляття профіциту *прав* і дефіциту *моралі* сильних світу сього не підсилює конституційно-правові рішення і не усуває цинізму ігнорування насущних соціогуманістичних проблем ослаблених, регіонально-ексклюзивні бар'єри подальшого їх занепаду. Принаймні у цьому контексті українська освіта, мова, культурні традиції, духовність нації далі потребують негайного *червонокнижного* (аналогічно з загрозами зникаючій флорі та фауні) соціогуманістичного захисту як духовний ексклюзив нації, як фундамент її внутрішньої консолідації та інтеграції в світове розмаїття культур. І ці аргументи маємо використовувати в протистоянні сусідів щодо впровадження законів України «Про освіту», «Про українську мову», про декомунізацію, дерусифікацію тощо.

Позаяк ключем в Європу є інтелект, високопродуктивна праця когнітаріату нації, її креативної наукової еліти, то напрацьовані нею стратегіями УНІ мають опертися на наукові засади. «Країну смартфонів» мають творити не олігархи шляхом покупки цього інструментарію для електорату в період виборів, аби ефективно проводити свої піарні кампанії, а творці систем *духовно-інтелектуального інформаційного захисту* України від тотально-імперського обману. Це очевидно, як й те, що візія майбуття України не в ентропії (невизначеності спільноти, хаосі, безпорядку, маргіналізації та її креолізації), а в негентропії, тобто в *гармонізації*: а) національних інтересів та загальнонаціональних фундаментальних принципів свободи, соціального і економічного добробуту, захисту прав і людини, і нації; б) неоліберальної (в центрі – людина, вільна ринкова економіка) і соціогуманістично-націоналістичної (акцент на розвиток нації, її українізацію, підняття вітчизняної економіки, виховання патріотичної любові до батьківщини тощо) ідеологій. Допоки підневільною є нація, не може бути вільною людиною, що свідомо *ідентифікує* себе з цією нацією. Безпорядок починається з хаосу в головах спільноти. Національна стратегія починається з упорядкування національної Ідеї, перенесення наголосу не на націоналізм минулого сторіччя як ідеології поневоленої нації, а на розбудову Національної Держави, реалізацію доктрини вільної людини і модерної нації, які всупереч ослабленню поневолювачами вибороли державну незалежність і стали на шлях самостійного розвитку, побудови інноваційної його моделі, духовного відродження та збереження національної ідентичності, економічного націоналізму і конкурентоспроможності. Шлях досягнення мети один: на основі гармонійного поєднання цих чи дотичних до них ідеологій створити *нову парадигму* суспільного розвитку – *соціогуманістичну*, яка комплексно і паритетно захищала б людину і націю як когнітивно необхідне мовно-інформаційне, звукове, візуальне, водночас природно-ексклюзивне середовище (тло, а відтак простір), де можна було б зберегти та розвивати свою національну ідентичність, ментальність, культуру, промисловість, народні промисли, торгівлю і та інші сфери в умовах глобалізації. В Україні зодноріднення глобалізацією усугубляється специфікою залишкового постімперського синдрому, покриттям її просторів антиукраїнським контентом.

Протистояти дезінформації окупанта, зберегти високу національну свідомість, громадянську активність можна при допомозі дорожньої карти – духовно-інтелектуального, ідеологічного дороговказу прориву в цивілізований світ. Потужним чинником просування в Європу є інтелект, високопродуктивна праця креативної еліти нації та напрацьований нею стратегією УНІ. Цей прошарок спільноти, як згадувалося, – ядро нації, що стає основним продуцентом лідерської інтелектуальної власності, творить креативну мережу подвизників національної Ідеї та нові уклади економіки. Більше шансів на успіх у того, хто зберігає *вищі темпи* такої мобільності, адже її зведення нанівець – духовно смертельне для поневоленого народу. Українці мають не забувати максиму: живе Путін, не стане його, дух російського реваншизму щодо України передаватиметься в спадок

допоки імперія та її одержавлена церква – не покаються. А останнє – історично, на жаль, не відстежується.

У цьому контексті на духовно-інформаційну мобільність нації покладається велика ексклюзивно-регіональна місія: створити *постійну захисну плівку* із науково-просвітних знань, ідеологічно-інформаційних систем, які б блокували «дези» загарбника, усували його асиміляційні бар'єри, що віками унеможливлювали вільне передавання від покоління до покоління мовно-культурних традицій українців, а нині не лише заважає, а й воює проти їх національної самовизначеності та інтеграції в цивілізований світ. Ідеться про когнітивно-освітню потребу сформувати всередині спільноти новий рівень її громадянської свідомості з високим статусом згуртованості нації, підвищення її культури, колективного мислення, креативу *пріоритетного* творення нових знань і передавання їх наступним поколінням для підвищення опірності денаціоналізації та прориву до світової скарбниці культур, мов, економік тощо.

Стратегізування в розбудові Національної Держави

Віддані життя патріотів дедалі більше переконують, що Українська Ідея має стати фундаментом розбудови *Національної Держави*, яка допоможе корінному народові втілити в життя своє *виключно* (ексклюзивне) природне, мовно-культурне, релігійне та історичне право на своє самовизначення і самовираження. Ця Ідея не заохочує «обуштраиватися» за рахунок загарбань чужих земель, не активізує імперські прагнення рашизму керувати світом, не стимулює гегемонію політичної «багатополярності» під російським, американським, китайським чи будь-яким іншим прапором. Не спекулює монополією інтернаціоналізму більшовиків, їх «миротворенням» в рамках «русского міра». Навпаки, УНІ нині налаштовує на розвиток культурного розмаїття, де голоси сильних світу цього не роблять безголосими упосліджені ними ж нації; не перешкоджають створенню для них ні рівних інклюзивних умов доступу до світової скарбниці знань, інформації, ні розвитку рідної мови, національних медіа, економіки, освіти, науки, досягнення добробуту. Тільки трансформувавши складові УНІ в стратегію розбудови самодостатньої і конкурентної держави, кожен українець і всі разом зможуть відповісти «Хто я?» і «Що зробив для Української держави?». *Стратегіми – це ті генеральні напрямні державотворення, за дорожньою картою яких має рухатися та самовіддано працювати і людина, і нація, аби не провалитися (чи не «допомогли» сусіди) в небуття.* Тоді нації не занепадають, а трансформувавши екстрактивні (визискні) інститути в інклюзивні, досягають свободи і добробуту навіть тоді, коли їх країни не багаті природними ресурсами [3].

Ці вчені довели: економічні фактори, природні ресурси не компенсують зло корупції, державної клептоманії, тіньової економіки, нетрудового збагачення, створених офшорів, екстрактивних інститутів, що обдурюють власний народ, роз'єднують націю, породжують бідність і продукують соціальну байдужість. Водночас, як сказав третій Президент України В. Ющенко «Українській правді» (серпень 2018 р.), «якщо загубимо національне відродження, якщо не будемо приділяти уваги темі національної свідомості (Ідеї розвитку – С. В.), програємо як націю. З цього починаються вигоди, переваги і сила спільноти, яка називається «нацією». З цього починали французи, німці, литовці, поляки. Якщо ви вирішили національне питання, ви вирішили все. Якщо не вирішили, ви – нецікаві та примітивні». *Партійні прапори лідерів, регіональний вождизм, самоїдство – вічні наші граблі. Позбувайся(мося) їх як наших супутників!*

Ми не лише не були готові до війни у військовому аспекті. Ми програли інформаційну війну. Насамперед не були єдині в ідеологічно-інформаційному плані як *соборна*, пан-українська державотворча спільнота. І не тільки тому, що, заколисвані віками російсько-імперськими брехливими міфами, не могли уявити,

що «старший» (?) брат, який насправді завжди був Каїном, може несподівано завдати удару ножом у спину. А це аксіома для нащадків, як і те, що досі належно не *об'єднані* Національною Ідеєю. В українців не було постійної та адекватної *захисної плівки* із просвітних знань, системи ідеологічно-інформаційного забезпечення, не було державної системи контролю «дез» і фейків Росії. Це віками гальмувало духовно-інформаційну мобільність українців, тяглість (спадковість) їхнього розвитку. І нині заважає національному самовизначенню та інтеграції в цивілізований світ, вступу в колективні форми захисту, підтримці пошуку кандидатів у президенти в середовищі відповідних лідерів нації, що володіють концептом її всебічного поступу.

Отже, виникає нагальна потреба сформувати новий рівень громадянської *свідомості* з високим статусом *згуртованості* нації, культури її *колективного* критичного мислення, творення *нових* знань і *сталого* передавання їх наступним поколінням для підвищення *щільності* захисної плівки, креативу *опірності* денаціоналізації, прориву в світ і *донесення* правди про УНІ. Йдеться про творення національної духовно-інтелектуальної *еліти*, про *темпи* розвитку інтелектуального капіталу задля *тяглості* розвитку нації, підвищення освіченості, високої духовності та моралі, зрештою, пізнання світу і себе. Ідеться про Слово (Logos), де думка, ідея, знання, мова виступають знаннево-інтелектуальним (духовно-інформаційним) *обручем* об'єднання людей, інтелектуальним *ресурсом* буття і духовним *щитом* захисту від дезінформаційного імперського опіуму одержавленої церкви, її метропольних міфів і анафем, що підживлюють відцентрове кочубейство, «старшобратство» і провінційне малоросійство, починаючи з привласнення чужих земель, імен, історій, ідей аж до придумування ідеологом новоросійства, формування нового «советского человека», «русского міра» як нових форм рашизму, помножених на гібридну глобалізацію, воєнне втручання в державотворення сусідів, їх дискредитацію.

За цих ворожих дій не можна жити лише гаслами національної ідеї довоєнних часів. Вона розвивається за багатофункціональними соціально-економічними, етнічними, ментальними, соціально-психологічними, політичними залежностями. Гібридна війна вимагає нових форм кіберзахисту. УНІ закликає зосередитися на інформаційно-інтелектуальному аспекті, що передбачає не лише *територіально-просторову*, а й *духовно-інтелектуальну соборність* українців як їх *єдність* та *спроможність* разом, толокою, синергійно творити власну державу на нових ідеологічно-цивілізаційних засадах, консолідуючись і об'єднуючись історично, національно. Ми втратили 5% території, близько 20% ВВП, але не зменшилось почуття соборного патріотизму нації. Це доказ того, що ці почуття формує не проста, а комплексно-інтегрована єдність, яка має триєдине підґрунтя: визнання спільної історії *минулого*, консолідацію бажань об'єднаних територіальних громад *сьогодення* працювати заради вимріяної держави *майбутнього* (політична воля, темпи євроінтеграції, україномовний простір, якісна школа, єдина національна Церква тощо).

Ідеологічна доктрина СУГ девальвує ура-патріотичні популістсько-метафоричні характеристики майбутнього України як сильної, багатой, квітучої, з дешевим газом і без кредитів; водночас ставить її поступ на чітку канву світових індикаторів (рівень людського розвитку, згуртованості нації, інноваційно-інвестиційних впроваджень, освоєння нових укладів економіки, зокрема цифрової). Рівно ж – акцентує увагу на *моделі* соборності в духовно-інтелектуальному, мовно-культурному, ідейно-політичному, світоглядному вимірах, що на соціогуманістичних засадах формує, склеює і кристалізує із сірої маси населення, за Франком, націю в національно-свідому спільноту з притаманними їй *духовно-якісними* характеристиками (усвідомлення національної ідентичності, збереження традицій, виховання патріотизму і

консолідації нації, бути продуцентом нового продукту, передових новацій для дальшого прогресу і закріплення його ідей, прориву на світові простори).

Отже, у широкому плані йдеться про поступ шляхом реалізації цілого пакету *видимих і невидимих* активів, які уможливають зберегти національну *ідентичність* у системі *аксіологічних* (ціннісних) аспектів *цивілізованості*, що емерджентно забезпечується якісними процесами інтелектуалізації, гуманізації, елітаризації та екологізації. Ідеться про спільноти, де магістральною цінністю стають рівні економічні та політичні права кожного. Попри те, інклюзив підтверджує, що нам слід не лише свого не цураючись, а й дотримуючись вектора цивілізаційного розвитку, досягти високих соціально-економічних стандартів життя розвиненого світу, показників добробуту і відпочинку, охорони здоров'я, захисту природи, вступити в колективні форми оборони – НАТО, ЄС та ін.; рівно ж – розвивати власні сили і ресурси. Врешті, мова про низові громади, свідомі: *Україна починається з кожного, хто сповідує ідею розбудови Національної Держави*. Лише подолавши скалу регіональних перешкод, набувши якостей, притаманних розвиненим націям (національної гордості, вичавивши із себе раба), зможемо прокласти «хоч синам, як не собі» дорогу у вільний світ.

Трансформація екстрактивних інституцій в інтерактивні та усунення регіональних бар'єрів державотворення

Сучасними пріоритетами патріотичних стратегем УНІ ми приречені вимостити цю дорогу. Де стратегеми *соборності* – це не лише інтеграція економік регіонів, не тільки участь в євроатлантичних заходах колективної безпеки, у безвізі і культурно-показових ін'єкціях, а й консолідація на рівні духовних, морально-психологічних характеристик, внутрішньо притаманних людині та нації, їх свідомості та ментальності, які мобілізують, надають їм *когнітивно-філософську і світоглядно-об'єднуючу направленість*. Цьому має сприяти здатність лідера об'єднати народ національною ідеєю на побудову і захист власної держави – *української України*. Російську Україну ми вже збудували, дозволивши вічному ворогові УНІ анексувати Крим, а т. зв. повстанцям із т. зв. ДНР, ЛНР вбивати мирних мешканців Донбасу.

Українськість – це *ексклюзивний* здобуток нації, який треба не лише зберегти, а й розвивати як *національну барву* українського народу в різнокольоровому світовому суцвітті. Все, що заважає українськості, іншим стратегемам формули СУГ – це регіональні та глобальні бар'єри державотворення. У цьому плані запропонована формула гармонізує певну радикальність націоналізму до сучасних цивілізаційних умов, виокремлюючи етнічну, мовно-культурну, історичну та іншу особливість, знімає з українців клеймо ксенофобії, заложників «кровоавого» націоналізму. Адже є націоналізм як ідеологічна основа національно-визвольної боротьби українського народу, його ставлення до свободи поневолених народів: волю людині – волю народам! А є цинічне насадження шовіністичних ідеологем агресивних імперських устремлінь Росії. З одного боку, немає інтернаціонального націоналізму. З іншого, – саме псевдоінтернаціональні спекуляції більшовиків щодо націоналізму, намагання перетворити його із ексклюзивного бар'єра захисту національної ідентичності на шовіністичний механізм імперської асиміляції завойованих народів, через який комуністичні ідеологи російської політики втілювали «декомпозицірованіє», а відтак – денационалізацію, одурманювання і тотальний визиск. Для України немає нічого більш фальшивого, аніж називати її соціалістичною в колі вільних народів імперії зла, де інтернаціоналізм, за дослідженнями письменника-шестидесятника І. Дзюби, інтерактивно підмінюється тотальною русифікацією. Чи, скажімо, уклавши Великий договір про дружбу українського і російського народів, анексувати Крим, ввести війська на Донбас, порушити домовленості та влаштувати Іловайський кровавий «коридор смерті».

Регіональні бар'єри денаціоналізації українців нині треба розуміти не як між сусідніми (чи не сусідніми) областями України. Вирізняймо їх у структурі підвищення нинішньої *суб'єктності* Національної Держави, *моральної* відповідальності сусідів за її уярмлення і злочинне нищення в минулому. Чому б ВР, де є однопартійна більшість, не прийняти закон «Україна – Національна Держава українського народу», за яким цьому (титульному, корінному) народові виключно надається втілювати своє природне, мовно-культурне, релігійне і історичне право на своє самовизначення і самовираження?! *Викоринюймо не лише корупцію, а й неокочубейство, забороняймо українофобам не визнавати її символи, жертви, героїв!* Незалежно – це при наданні Томосу, чергового фінансового траншу, Javelin, намаганнях України вступити в НАТО чи підписанні провального для України газового договору з Путіним, що прискорив анексію Криму, спричинив війну на Донбасі, тисячі смертей, калік.

Нині світоглядно-стратегічне значення формули СУГ в тому, що вона нагадує: не ми перші в цивілізованому світі вимощуємо свій національний шлях розвитку. «Все людство вже збулось, Лиш ми іще на старті», – попереджає українців Ліна Костенко. Тому будьмо *гідними* розбудови своєї модерної Національної Держави як багатоаспектного завдання в сенсі вибору кращих вартостей людства із низки його багатогранних якостей. Гітлерівська Німеччина, колишній Союз чи нинішня Північна Корея нібито були і є консолідованими спільнотами. Але це не та консолідація, не ті лідери, цінності й суспільні норми поведінки. Зрештою, не ті стратегічні пріоритети державотворення. *Не той інклюзив.* Сьогодні ми вигідно-часто називаємо лише дві складові триптиху Хвильового: «Геть від Москви!» і «Даєш Європу!». А є іще третя, центральна – «Даєш інтелігенцію!» Туди треба йти не єврожебраками, не гомосовєтикусами, вмотивованими, аби там залишитися, а духовно та інтелектуально підготовленими патріотами, які, збагатившись досвідом, новими знаннями, повертаються, щоб допомогти Ненці. Не може ВР парламентсько-президентської України, її політикум поповнюватися лідероцентричними безідейними партіями олігархів, ігноруючи християнсько-демократичну, соціально-демократичну та іншу широку світову класику державотворення, його світоглядні напрацювання.

Національна Ідея – це не тільки наша гордість, духовна високість слів: *Бог і Україна, а й всебічно розвинена цілісна людина та її соціогуманістична людяність у широкому вимірі поступу цивілізованого людства. Немає свободи людини без свободи її нації, а свободи нації без волі сусідніх з нею народів і народностей. Без української України чи білоруської Білорусі – немає соціогуманістичної Європи.* Час, аби ці духовно-моральні чесноти і принципи наповнювали прикладний інструментарій для опрацювання дорожньої карти виходу усіх, поневолених Росією, країн з її імперської орбіти, використовувалися для підвищення їхньої власно-ексклюзивної суб'єктності та прискорювали приєднання до числа розвинених держав вільного світу. Отже, *СУГ – ідеологія не лише для України, в її фундаменті міжнаціональні духовно-моральні максими.* Попри те, саме запозичення досягнень прогресивного людства з позицій стратегем УНІ не дасть й Україні забути, що нині вона на межі щоденного *вибору* між грубою гібридною силою *тоталітаризму і євразійства* та синергією креативу розумного колективного захисту цивілізованого світу, його *цінностей та добродійства.* Аби на «межі» православ'я і католицизму зберегтися як соборна нація, маємо не лише об'єднатися в Єдину Помісну Церкву. Ці дискурси мають гармонізуватися і відстоятися в рамках УНІ. І донесення її сенсів до світу припинить спекуляції чи то щодо переслідування українцями «всех русскоязычных», чи про геноцид над поляками, будімо вчинений нами на землі української Волині. Справжні ж геноциди в Україні – це Великий Голодомор, штучно створений комуністами в 1932-33 рр., і депортація ними кримськотатарського народу в 1944 році. Як і проведення поляками в 1944-1951 рр. депортації українців з Лемківщини,

Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини, зокрема операція «Вісла». У цих злочинах особлива трагедія спіткала лемків, бойків, де загинув цілий пласт їхньої культури [7].

Насамкінець ще раз наголосимо, що втілення наїдеї формули СУГ комплексно імплементує соціогуманістичні засади з вектором на паритетний захист і людини і нації, спираючись саме на світову *культурологічну* основу. Зокрема, сповна уможливить скористатися мудрими органічно-простими настановами Махатми Ганді своєму народові в постколоніальний час його національного і духовного відродження. «Я повинен залишати всі вікна і двері відчиненими, я за те, аби звідусіль усі культури світу припливали до мого порогу, але нічого не може бути таким, що збиватиме мене з ніг і повинь zalиватиме мій дім». Пам'ятаючи це, ми в пострадянський період маємо уміслитися в українську Ідею як консолідуючий націю інтегральний чинник, надавши їй соціогуманістичного імперативу як ідеї «сім'ї» у міжнародних стосунках (за якою до найслабших ставляться з найбільшою любов'ю, а голоси тих, що уявили себе сильними світу, не мають морального права залишити безголосими постколоніально-радянські народи. Тим більше, йти на них війною, анексувати території). Ідею відповідальності нації перед нацією Папа Іван Павло II переніс у третє тисячоліття, в національну і соціальну площину народів і народностей, які прагнуть стати чи вже стали на шлях повернення до своїх духовних витоків. Світ над цією ініціативою Папи на сесії ООН, – проведеною з приводу святкування її п'ятдесятиріччя – вчасно не застановився. Ця рефлексія притаманна сузір'ю інших великих соціогуманістів минулого – Масарику, Гавелу. Її пропагує відомий американський історик Т. Снайдер, який нині розглядає історичну відповідальність, шкода, *лише Німеччини перед Україною*. Адже не лише вона одна з країн, що підписали Будапештський меморандум, не згадують обіцянки Україні, – беззахисній і без'ядерній. Інші – тим часом загарбують її території, русифікують корінні народи, розстрілюючи національні ідеї, лідерів, збивають цивільні літаки з дітьми, фальшуючи мантру «нас там нет».

Узагальнивши соціогуманістичні погляди, препарувавши їх до українських реалій, не можна не згадати далекоглядні діяння Понтифіка, які він вчинив під час пастирського візиту до Києва, нагадавши нам слова Володимира Мономаха: *Не дайте сильним світу цього запропастити людину*. Проте стає страшно, занепадають нації, їх мови, традиції, агресивна війна Росії калічить українську молодь. Лише оберігаючи і людину, і націю – збережемо світ. *Не буде вільною людина, доки підневільна її нація, доки на її землю ненаситно заглядає загарбник, покриваючи смертоносними снарядами*. Не буде вільної Польщі без вільної України, навіть сховавшись під парасолькою НАТО. Дипломати, вчені-гуманітарії мають ширше адаптувати рефлексії Гедройця, Куреня, Бзежинського щодо польсько-українських відносин. Ми в стані усвідомити заклик Папи Івана Павла II і опертися в наших сусідських взаєминах на мудрість *каяття* – «прощаємо, і просимо вибачення» – як державно-непорушне, щиро-співчутливе та морально-соціогуманістичне, а не відкривати «другий фронт» гібридної війни на радість реаніматологів імперії зла. За умов великої недовіри до урядових інституцій хочеться звернутися до священників різних конфесій: *«Святі отці, будьте ще інтелігентами!»*

Чи не розумніше нині скористатися історією Великого Князівства Литовського, аби націлити ЄС на активізацію дій сектору сучасної його східноєвропейської політики; на синергію зміцнення національної безпеки України, Польщі, Литви, Білорусі та інших країн Балто-Чорноморської гряди; на повернення автокефалії Київській Помісній церкві, яка в майбутньому може стати потужним медіатором об'єднання християн римо-католицького і візантійсько-православного обрядів, розвитку екуменічного руху в світі. Коли всі разом, в одну ніч і один день святкуватимемо Різдво Спасителя людства, стимулюючи у світі екуменічний

(і не тільки) дух і рух об'єднання. *Якби, за Шевченком, ми вчилися так, як треба, то не лише б нині мали свою мудрість, а й ЄС напоумили б щодо його східноєвропейської політики та загроз з боку Росії; це відкрило б нові резерви об'єднання Європи.*

Напрями подальших досліджень. В умовах глобалізації гібридної війни за новий переділ світу, «обустройство» старої «імперії зла» під новелами «руського міра» та іншими ідеологемами шовіністичного рашизму Національна Ідея українців є тим універсальним духовний обручем і опорою, що світоглядно та збройно протистоять експансії Путіна, утверджують соборну їх налаштованість на цивілізаційну інтеграцію та раціональність вибору вектора перспективно-потужної соціогуманістичної синергійності в розділеному світі. Нині – це чи не єдиний шлях, що уможливорює ексклюзивне право українців на консолідацію задля захисту своєї соборності, національної ідентичності та гідної інтеграції у вільний світ. Якщо говорити про ширший контекст національних ідей в контексті захисту розвитку нашого «Я», то втілення їх пріоритетних стратегем реальне лише за умови категоричного усунення подальшої імперської асиміляції народів і народностей, шовіністичних бар'єрів національного і духовного їх відродження; надання належних військових гарантій цивілізованого світу щодо розвитку мовної, культурної, релігійної та іншої їхньої різноманітності, територіальної цілісності і суверенно-державної суб'єктності.

Таким чином, ідеться про подальші дослідження *соціогуманістичного* концепту комплексного захисту людини та її нації як *моделі пересновування національних ідей в ексклюзивне право кожного народу реально захищати свою національну ідентичність від асиміляційно-інформаційних, воєнних та інших імперських посягань – всіма способами, механізмами і засобами.* Таке право вкрай потрібне, аби мати *власну національну державу* зі всіма належними державними атрибутами – Гербом, Гімном, Прапором, рідною мовою, відрубною високою культурою, автокефальною помісною Церквою, соборною Нацією, власними героями, сильною Армією, передовою освітою, наукою, економікою, стратегемами української ідеї, ефективною екологією, комунікацією, охороною здоров'я та іншою інфраструктурою, міжнародними зв'язками, військово-політичними союзами та альянсами. Власне, в цьому контексті на соціогуманістичних засадах запропонований комплексний підхід до Національної Ідеї як сукупності інтегральних стратегем поступу України на шляху розбудови Національної Держави. *Належить розробити, систематизувати і класифікувати індикатори як інклюзивних, так і екстрактивних факторів та інститутів такої розбудови, її регіональних бар'єрів, аби верифікувати напрями розвитку.*

Поблочна диференціація УНІ на ключові стратегеми уможливорює виокремлення в кожному блоці не лише конкретні пріоритети розбудови Національної Держави, а й практичні показники. У блоці, приміром, соборності – повернути мир і цілісність країни, знайти критерії виміру етнічної, релігійної, політичної згуртованості нації; у збереженні українськості – не тільки прийняти, а і реально втілити закон про українську мову, пришвидшивши декомунізацію, зміцнити безпеку, в т. ч. кіберзахист інформаційного простору, надавши йому національне забарвлення, тощо. Щодо блоку гідності, то українцям слід не лише свого не цураючись, а й дотримуючись вектора цивілізаційного розвитку, досягти високих соціально-економічних стандартів життя розвиненого світу, показників добробуту і відпочинку, охорони здоров'я, захисту довкілля, вступити в колективні форми оборони – НАТО, ЄС; рівно ж – розвивати власні сили, ресурси і активи. Власне, акцентуація України на засади розбудови справді Національної Держави, її захист сприятимуть творенню не «галицьких чи буковинських українців» (федеративні дорікання Франка), а соборних, інтерактивних, яким влада, нетрудове збагачення, офшори – не головне. Не може бути безідеологічних партій, важливо ВР прийняти не лише новий виборчий кодекс, а й закон про політичні партії, їх фінансування,

нетрудове збагачення. Це шлях підвищення *соборної інтерактивності* об'єднаних територіальних громадах (ОТГ), тобто використання їх як чинника глобального, стратегічного, так і регіонального, тактичного. *Отже, виховуймо націю соборною і українською, творімо національну державу в світовому розмаїтті культур, але не партійних псевдонаціоналістів задля електорального піару.*

Досягнення цих показників як домашніх завдань України перед її прийомом в НАТО, ЄС націлює не лише на впровадження виділених стратегем, використання ексклюзивних чинників розбудови, а й на усунення регіональних бар'єрів і екстрактивних інститутів, які є малодослідженими. Незникаюча агресивність Росії щодо України, підтримка дій сепаратистів, колаборантів та п'ятиколонників становить небезпеку для державного *суверенітету та національної* ідентичності українців, подальше нехтування якими – токсично-убивче в системі інтерактивів гібридної війни. За умов довготривалого панування імперсько-загарбницькій ідеї денационалізації – антагоністичної українській – це життєво важливо для людини, екзистенційно для української нації, як, власне, й кожної окремої спільноти, що має вдома ексклюзивні права, водночас глобально небезпечно для світового різноманіття людства та розвитку його цивілізованих здобутків. Власне, цього і не враховує «формула Путіна», що її представляють як «штайнмарівську».

Все це акумулює не тільки територіально-регіональний заклик українців – «свій до свого по своє» – часів їхнього кооперативного руху. А й *якісно* активізує націю і країну через *рух до себе* як найвищу форму їх *соборнізації* в духовно-інтелектуальному, ментальному плані, збереження своєї тотожності та ідеології менеджменту розбудови Національної Держави Україна, духовної цінності її землі, нової аксіології суспільних відносин. Ця ідеологія світоглядно надихне українців на побудову власного дому на своїй рідній землі, де лише вони, як корінна нація, мають ексклюзивне право на своє самовизначення, на захист своєї національної ідентичності від агресорів-зайд, підвищення своєї суб'єктності всіма доступними методами і способами, на свою екзистенцію в колі вільних країн світу та їх цивілізованих цінностей. Врешті, допоможе утвердити: лише вони, українці, можуть винести на порядок денний *ідеологічний супровід* творення Національної Держави, розглядати її, як й концепт Вітчизни, Материзни і Братства, – самостійно і без «великорусского» старшинства; визнавати домінуючу роль стратегем Національної Ідеї, червоних ліній безпеки в контексті недопущення федералізації України та збереження національної ідентичності титульного народу, що дав назву Державі в центрі Європи.

Список використаних джерел

1. Основной закон: Израиль – национальное государство еврейского народа. *Кnesset*: сайт. 2019. URL: <http://knesset.gov.il/laws/ru/yesodru16.pdf>
2. Белебеха І., Вовканич С. *Єдність і різноманіття стратегічних пріоритетів національної ідеї (українські державотворчі діалоги)*. Серія: Ідеологічні проблеми ХХІ сторіччя. Львів; Харків, 2010. 53 с.
3. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. *Чому нації занепадають*. Київ: Наш Формат, 2016. 440 с.
4. Вовканич С. Про синергію нації. *День*: сайт. 21.06.2018. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/polityka/pro-synergiiyu-naciyi>
5. Masaryk T. G. *Národnostní filosofie doby novější*. Praha, 1919. 40 s.
6. Вовканич С. Об'єднатися в різноманітності, або Ще раз про українську національну ідею. *ZN,UA*: сайт. 22-28.09.2018. Вип. 35. URL: https://dt.ua/SOCIUM/ob-yednatisya-v-riznomanitnosti-abo-sche-raz-pro-ukrayinsku-nacionalnu-ideyu-289082_.html
7. Вовканич С. Візія ідеології розбудови національної держави – ексклюзив українського народу. *Народознавчі зошити*. 2018. № 6. С. 1347-1365.

References

1. Osnovnoy zakon: Izrail' – natsional'noye gosudarstvo yevreyskogo naroda [Basic law: Israel is the national state of the Jewish people] (2019). *Knesset*: Website. Retrieved from www.knesset.gov.il/main/_ru [in Russian].

2. Belebekha, I., & Vovkanych, S. (2010). *Yednist' i riznomanitnya stratehichnykh priorytetiv natsional'noyi ideyi (ukrayins'ki derzhavotvorchi dialohy) [The unity and diversity of the strategic priorities of the national idea (ukrainian state dialogues)]*. Series: Ideological issues of the 21st century. Lviv; Kharkiv. [in Ukrainian].
3. Adzhemohlu, D., & Robinson, D. (2016). *Chomu natsiyi zanepadayut' [Why are the nations falling]*. Kyiv: Our Format.
4. Vovkanych, S. (2018, Jun 21). Pro synerhiyu natsiyi [On the synergy of the nation]. *Day*: Website. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/uk/article/polityka/pro-synergiyu-naciyi> [in Ukrainian].
5. Masaryk, T. G. (1919). *Národnostni filosofie doby novější [National philosophy of the newer period]*. Praha. [in Czech].
6. Vovkanych, S. (2018, Sep 22) Ob'yednatsya v riznomanitnosti, abo Shche raz pro ukrayins'ku natsional'nu ideyu [To unite in diversity, or once again about the Ukrainian national idea]. *ZN,UA*: Website. Retrieved from <https://dt.ua/SOCIUM/ob-yednatsya-v-riznomanitnosti-abo-sche-raz-pro-ukrayinsku-nacionalnu-ideyu-289082.html> [in Ukrainian].
7. Vovkanych, S. (2018). Viziya ideolohiyi rozbudovy natsional'noyi derzhavy – eksklyuzyv ukrayins'koho narodu [Vision of the ideology of building a national state – an exclusive Ukrainian nation]. *Narodoznavchi zoshyty – The Ethnology Notebooks*, 6, 1347-1365. [in Ukrainian].

Vovkanych S. Y. Ideological foundations of exclusive development of the National State of Ukraine.

Current article, probably for the first time, analyzes the model of state-building, where the nation is considered to be conscious of its national idea of the future development. It argues that based on this Idea, the stratagems for building a nation-state of indigenous people with all the proper attributes are being developed. The title nation living in this state has an exclusive (exceptional) natural, cultural, religious and historical right to self-determination and protection. The paper notes that in a process of elimination of imperial assimilation barriers, these stratagems perform three fundamental and at the same time interrelated functions of spiritual revival: consolidation of the nation, its identification and integration into a civilized world. Everything impeding the realization of these core functions for national progress is stressed to be a remnant of the hostile neighbourhood of the past, which contemporaries must not keep for the future generation to attain a better future. In this context, an integrated approach to the National Idea is proposed as a set of integral stratagems of national progress, which made it possible to highlight the corresponding priorities of building a national state in each block of stratagems. For example, in the unity bloc - to return the peace and integrity of the country; in the defense of "ukrainianness" – not only to adopt, but also actually implement the law on the Ukrainian language, speed up de-communicization, strengthen security in particularly in the national information space. As for the "dignity" bloc, one should not only "not embrace", but also adhere to the vector of civilizational development, achieve admission to NATO, the EU, achieve high socio-economic living standards of people of developed countries, indicators of their well-being and recreation, protect their health; and at the same time - develop their own strength and resources. The achievement of the planned indicators before Ukraine admittance to NATO and EU, which constitute its homework, affects not only the named blocks of stratagems, but also the structure of global and regional factors, exclusive barriers that still lie in the field of Ukrainian studies of virgin land. In the paper the conclusion is made that in the conditions of an aggressive external environment and continued imperial support of the "fifth columns" in Ukraine - this poses a great danger to state sovereignty, national identity and European-NATO integration. Moreover, further disregard for them is deadly as a continuation of any war and imperial assimilation. In the circumstances of the hybrid war of Russia against Ukraine, it is vital for a person individually, existentially for a nation as a social community of people and globally dangerous for the development of the cultural diversity of humanity as a whole. Comprehensive account of these, triple-connected processes, is of great importance for developing an effective road map for the ultimate exit of Kyiv from the orbit of Moscow's imperial claims, enhancing the self-exclusive subjectivity of Ukraine, and accelerating its accession to the number of free countries of the world.

Keywords: Ukrainian National Idea, stratagems for nation-state building, barriers to national identity protection, information space.

Вовканич Степан Йосипович – доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: lsvovkanych@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4183-7857>).

Vovkanych Stepan Yosypovych – Dr. Sci. (Econ.), Professor, Leading Researcher of the Department of regional economic policy of the Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 16.09.2019 р.